

KÖYLÜ KADIN GÜÇLÜYDÜ AMA TUTUCUYDU

Aydınlık Gazetesi, 25 Aralık 2012

Yıldırım Koç

1920'lerden İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadarki dönemde nüfusumuzun yüzde 80'inden fazlası köylüydü. Bitkisel üretimde de, hayvancılıkta da kadının önemli bir yeri vardı.

Kadın, tarımsal faaliyette üretim sürecine etkin bir biçimde katıldığından aile içinde güçlüydü.

Kadın güçlüydü; ancak tutucuydu.

İnsanlar, bir bölümü kuş uçmaz kervan geçmez yerlerdeki 60-70 bin köy ve mezraya dağılmış durumdaydı.

Bu köylerde yaşayan kadınların çok büyük bölümü tüm yaşamı boyunca köyünün dışına sınırlı biçimde çıkıyor; ömrünün çoğunu köyün dar sınırları ve bakışı içinde geçiriyordu. "Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar; aşrı aşrı memlekete kız vermesinler" türküsü boşuna yakılmamıştır.

Bu köylü kadınları ev dışında üretime katılmaları sayesinde kocaları karşısında güçlüydü; ancak toplumsal olarak tutucuydu; geleneklerine çok bağlıydı.

İkinci Dünya Savaşı öncesindeki dönemde eğitim olanakları sınırlıydı. Okuma yazma bilen, gazete okuyan, radyo dinleyen, dünyada ne olup bittiğini bilen kadın sayısı çok azdı. Özellikle köylerdeki kadınlar yüzyılların alışkanlıklarıyla, büyük bir tutuculukla yaşıyorlardı.

Ulusal bütünlüğün sağlanmasında, insanların dünyaya bakışının genişlemesinde en önemli engellerden biri, tüm dünyası köyü, ailesi, boyu, aşireti, kabilesi olan, ülkesindeki ve dünyadaki gelişmeleri izleme olanağından yoksun bırakılmış, eğitilmemiş, toplumsal yaşamın çeşitliliğine uzak kalmış tutucu köylü kadınlarıydı.

Fedakardılar, yoksulluk içindeydiler, büyük sıkıntılarla ve zorluklarla boğuşuyorlardı, yoktan var ediyorlardı; ancak tutucuydular.

Bu kadınlar çocuklarını yüzyılların gelenek ve alışkanlıklarıyla yetiştiriyorlar, yüzyılların onlara devrettiği tutuculukla yaşamı yeniden üretiyorlardı.

Kadınları erkekleri karşısında güçlü kılarken tutuculaştıran diğer bir etmen, kadının ailenin geçimine katkısında ücretsiz aile çalışanı konumudur. Kadın, üretim araçlarına sahip ve ancak kendileri de çalışan bir toplumsal sınıfın, küçük burjuvazinin mensubuydu. Kırsal küçük burjuvazi ise genellikle mülkiyetine aşırı bağlıdır ve siyasal olarak tutucudur.

Bu tutucu kadınlar tarımsal faaliyete önemli bir biçimde katılıyordu. Evi evirip çeviren de kadındı. Bu nedenle köylü kadının kocasıyla ilişkisinde fiili bir eşitlik vardı. Hatta bazı bölgelerde kadınların karar alma süreçlerindeki ağırlığı daha fazlaydı.

Üretken faaliyette yeri olan kadının söz hakkı da oluyordu. Bu söz hakkını sınırlayan, aşiret/kabile/boy ilişkileri, bazı töreler ve Müslümanlıkta kadının yeri idi.

Kırsal nüfusun ağırlıklı olduğu dönemde, kadınların işgücüne katılım oranı da yüksekti; kadınlar erkekleri karşısında daha dik durabiliyordu. Ancak dış dünyayla ilişkisi sınırlı olan bu kadınlar yaşamlarını yeniden üretme sürecinde tutucuydu; yüzyılların toplumsal alışkanlıklarını sürdürüyorlardı.

Ekonomik gelişmeyle kadının evin geçimine katkıda bulunması biçiminde önemli değişiklikler yaşandı. Bu değişiklikler bir taraftan kadının evde kocası karşısındaki durumunu, diğer taraftan toplumsal/siyasal süreçlere bakışını etkiledi. Ancak bir bütün olarak bakıldığında ve evdeki emeğin azaldığı dikkate alındığında, kadının tutuculuktan kurtulduğu ve devrimçileşme yolunda ilerledi söylenebilir.

İslamcı hareketinin etkisinin ve türbanlı/çarşafı kadın sayısının arttığı koşullarda bunu söylemek şartıca gelebilir; ancak kadının çalışma yaşamındaki rolündeki değişme dikkate alındığında, bu nitelikteki bir değerlendirmenin uzun vadede doğru olduğu görülecektir.